

száz holdhoz legyen jussuk. A földesúri „ellenállók” száma is jelentősen megnövekedett...)

Volt még egy második javaslatom is: kértem, hogy a tanítórendeknek és a protestáns kollégiumoknak hagyjunk meg ezer-ezer holdat. Pátossal érveltem, Debrecen, Sárospatak, Pannonhalma, Kalocsa egy-egy darab magyar történelem, ne legyen a magyar demokrácia háládatlan velük szemben. Egyik javaslatom se fogadták el, a rendelet szövege már ki volt nyomva, a plakátok az 1945. március 15-i dátummal elkészültek, a pártközi értekezlet egyetlen feladata, hogy jóváhagyja. [...]

Az is nyilvánvaló volt, hogy a kommunisták nem akartak egy mintaszerű földreformot; nekik az egész arra volt jó, hogy maguk mellé állítsák a szegény-paraszságot, mint politikai erőt, gazdaságilag pedig előkészítsék a kollektivizálást. Ők már akkor tudták, hogy a parasztságot kíméletlenül beterelelik a kolhozokba. Minél rosszabb a földreform, minél több a kifogás, annál könnyebb érvelni, hogy a „két út” gazdálkodás sivársága és a közös gazdálkodás áldásai – ahogy azt Rákosi 1948-ban Kecskeméten kifejtette – közül melyiket kell és főleg ajánlatos választani.

Én a kisbirtokos Magyarország híve voltam. A földreform előtt volt négy-százezer olyan paraszti birtok, amit a tulajdonosa maga meg tudott művelni, már úgy értem a családjával együtt. A földreformmal hatszázezer új gazdaság létesült, megint csak akkora területen, mely a család munkaerejét lekötötte: én ezt az egymillió parasztgazdaságot akartam megszervezni szövetkezetiileg. A kisebb egységek, kertek, gyümölcsök, szőlők más problémát jelentettek. [...]

Forrás: Kovács Imre: Magyarország megszállása, 234–237.

1. Tekintsd át a földkérdés jelentőségét a XIX–XX. századi Magyarország történetében (gazdasági, társadalmi, politikai vonatkozások)! Hasonlítsd össze a földkérdés megoldására tett XX. századi kísérleteket az elképzelések és az eredmények tükrében!
2. Milyen különbségek voltak a pártok között a földreform megvalósításáról vallott elképzelésekben? Milyen céloknak tulajdonítja Kovács Imre ezeket a különbségeket?
3. Miért bírálja Kovács a kommunisták földreform-elképzeléseit? Milyen változtatásokat akart elérni a tervezeten? Miért nem valósulhattak meg elképzelései?
4. Véleményed szerint, illetve a forrás alapján mi indokolta a földreform gyors megkezdését?
5. Milyen szerepe volt a szovjeteknek a gyors rendeletekhozatalban? Mi volt Kovács szerint ezzel céljuk?
6. A forrás alapján jellemezd, hogyan születtek a politikai döntések 1945-ben Magyarországon!
7. A földreformmal kapcsolatban milyen visszasságokról ír Kovács Imre visszaemlékezésében?

5. KÜZDELEM A KISGAZDAPÁRTBAN

...Tildy Zoltán, miután őt az államfői funkciókat gyakorló Nemzeti Főtanács miniszterelnöknek kinevezte, a kisgazdapárt vezetőit értekezletre hívta meg az Országos Kaszinótól elrekvirált pártkörbe. Aztán szót kértem. Arról beszéltem, hogy az elnöknek a napokban kell megalakítani kormányát. Így folytattam:

– Szíves figyelmébe ajánlom az elnök úrnak, hogy a kommunisták valószínűen erőszakoskodni fognak vele szemben, és követelni fogják, hogy a belügyminiszteri székbe kommunistát ültessen. Márpedig az egész közigazgatási apparátus és rendőrség felett rendelkező belügyminiszteri állás a többségi pártot, tehát a kisgazdapártot illeti. Ezt nem szabad a párt kezéből kiengedni. És van a pártnak erre alkalmas embere. Kovács Béla belügyi államtitkár, aki mint ember, mint politikus és államtitkár kemény gerincű, kitűnő embernek bizonyult; mint volt belügyminiszter – folytattam – tapasztalatból bizonyíthatom, hogy Kovács Bélánál jobb belügyminisztert nem kaphat a párt és az ország. [...]

Tildy rögtön válaszolt:

– Megnyugtatom a képviselő urat, hogy a kommunisták nem követelőköz velem szemben. Valamint arról is, hogy két napon belül a kinevezendő kormányban Kovács Béla lesz a belügyminiszter. [...]

Két nap múlva megjelent az újságokban a kinevezett kormány névsora. Belügyminiszter – ugye Kovács Béla? – nem: Nagy Imre kommunista képviselő. (Akit 1958-ban a kommunisták kivégeztek.) [...]

Hivatalos magyarázatot se Tildy, se a kormány tagjai sohasem adtak. De hamar kiszivárgott a hír, hogy bizony Rákosi Mátyás nemcsak követelözött, hanem egyenesen kizsarolta a kommunista belügyminiszterséget Tildytől egy le tartóztatásban lévő bankárnak a Tildy családra vonatkozó kellemetlen vallomásaival, megfenyegetve Tildyt, hogy ha nem kommunistát nevez ki belügyminiszternek, nyilvánosságra hozza az ügyet. [...]

...Május 8-án két interpellációt mondtam a Nemzetgyűlésben. Az elsőt a miniszterelnökhöz (aki távollétével tüntetett), megkérdezve tőle, hogy megfelel-e a valóságnak az a megdöbbentő hír, hogy a magyar kormány elutasította a brit birodalmi kormány meghívását Londonba, az élelmezési konferenciára.

Az angol követség egyik tagjától bizalmasan értesültem ugyanis, hogy az angol kormány meghívta a háborút szenvedett országok kormányait, a magyar kormányt is, egy nagy fontosságú élelmezési konferenciára, amelynek tárgya az Amerikai Egyesült Államok nagylelkű ajánlata a rászoruló államoknak élelmiszerekkel való megsegítése. Mindenki tudta, mennyire hiányában van az ország élelmiszereknek. A magyar kormány ennek tudatában utasította a közélelmezési minisztert, hogy készüljön fel a londoni konferenciára. A konferencia megkezdése előtt Nagy Ferenc kormánya meglepetésszerűen minden indoklás nélkül tudatta az angol kormánnyal, hogy nem küld megbízottat a londoni értekezletre.

Augusztus 7-én a Nemzetgyűlésben az elnök felolvastatta Nagy Ferenc miniszterelnök írásbeli válaszát május 8-i interpellációmra. Ebben elismeri, hogy az ország nagyon súlyos gazdasági helyzetben van. De hogy ennek ellenére sem fogadta el a meghívást az élelmezési konferenciára, annak okául csak azt tudta felhozni, hogy a kormány késedelmesen kapta a meghívást, így kevés idő állt rendelkezésre az előkészítéshez, továbbá – ez már sokkal őszintébb ok lehe-

tett –, hogy: „Egyébként a Szovjetunió megbízottainak sem állt módjukban részt venni a tárgyalásokon.” [...]

Forrás: Nagy Vince: Októbertől októberig. Budapest, 1991. 356–357., 378–379.

1. Ki volt Nagy Vince, s miért zárták ki a kisgazdapártból? Milyen témákkal kapcsolatban idéztünk már visszaemlékezéseiből?
2. Mi jellemezte a kisgazdapárt helyzetét az ún. koalíciós időszakban? Hogyan tükrözi a forrás ezt a kényes helyzetet?
3. Miért fontos a belügyminiszteri tárca birtoklása? Hogyan történt a forrás szerint a belügyminiszter kijelölése?
4. Miért maradtunk távol valójában az élelmezési konferenciáról? Miért volt felháborító a távolmaradás? Ezenkívül mely más segélyprogramot nem fogadott el Magyarország?
5. A forrás alapján jellemezd a kisgazdapárt és a kommunisták politikai taktikáját!
6. Vitassátok meg, helyesen döntöttek-e a kisgazdapárt vezetői a forrás által említett két kérdésben! Véleményetek szerint milyen magatartással, milyen taktikával lehetett volna felvenni a harcot a kommunistákkal?

*6. PÁRIZSI BÉKETÁRGYALÁSOK (1946–1947). GYÖNGYÖSI JÁNOS
KÜLÜGYMINISZTER BESZÉDE A PÁRIZSI BÉKEELŐKÉSZÍTŐ ÉRTEKEZLET
PLENÁRIS ÜLÉSÉN (1946. AUGUSZTUS. 14.)*

Elnök Úr,
Delegátus Urak!

Engedjék meg, hogy mindenekelőtt köszönetemet fejezzem ki azért, hogy Magyarországot a konferencia előtt való megjelenésre felszólították, s ezzel alkalmat adtak a magyar kormánynak arra, hogy kifejtse véleményét a második világháború befejezéséül szánt békeszerződésre vonatkozólag.

Ez a felszólítás és a számunkra biztosított szólásszabadság azt a reményt kelti bennünk, hogy itt másfajta béketárgyalásról van szó, mint több mint negyedszázaddal ezelőtt. Azt reméljük, hogy a most folyó tárgyalásokból olyan elrendezés születik, amely tartós békét teremt, biztosítja Európa dunai területeinek egészséges fejlődését, s ezáltal a legnagyobb mértékben hozzájárul egész Európa, valamint a világ más részeinek megbékítéséhez. [...]

A békekonferencia előtt ma egy új, demokratikus Magyarország jelenik meg. Egyesül benne az 1848-as szabadságharc lendülete 1918 demokráciájának erejével. Mint már e két alkalommal, úgy most ismét a magyar nép vette kezébe sorsának intézését, de ezúttal véglegesen. Az ideiglenes magyar kormány erőfeszítéseiről a szovjet kormány nevében Vorosilov marsall is megállapította a magyar kormányt elismerő diplomáciai jegyzékben, hogy „Magyarország hozzájárult az Egyesült Nemzetek által Németország ellen vívott harc sikeréhez”. De emellett a magyar demokrácia más pozitív eredményekre is tud hivatkozni, a rendkívüli kezdeti nehézségek ellenére. A feudális nagybirtokrendszert a földreform által radikálisan felszámolta, s kíméletlenül ítélkezett az előző rendszerek háborús bűnösei felett. Az összes felszabadult országok közül Magyarország volt az első, amely szabad választásokat tartott, általános szavazati jog